

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

CJMZD21C0T04

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 32

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 1–6

TEXT 1

(1) Slavnostní ceremoniál 27. ročníku Českého lva se konal 7. března 2020.

O prestižní ocenění se ucházelo 64 českých filmů, které byly do distribuce uvedeny v roce 2019, pro ty cizojazyčné totiž Český lev samostatnou kategorií nemá.

Podle počtu nominací byly jednoznačnými favority snímky Vlastníci, Staříci a Nabarvené ptáče. Ani brilantní tragikomedie zachycující schůzi vlastníků bytů, ani dechberoucí road movie o stáří a pomstě však za sebou neměly takový příběh tvůrčího obětování jako Nabarvené ptáče. Černobílá ***** slavné knihy Jerzyho Kosińskiego o putování malého chlapce válečnou východní Evropou nakonec proměnila osm z jedenácti nominací, režisér filmu Václav Marhoul si navíc odnesl ještě další cenu za mimořádný počin v oblasti audiovize.

(2) V řadě kategorií Ptáče získalo Českého lva právem, například lyricky drsná kamera Vladimíra Smutného nebo SCÉNOGRAFIE Jana Vlasáka si trofej rozhodně zasloužily. Cena za nejlepší režii je ale přinejmenším diskutabilní. Marhoul totiž vynikl víc jako schopný producent než skvělý režisér. Jeho režijnímu pojetí chyběla jasná vize: temnou látku se mu nepodařilo vynést z tenat popisnosti. Vyloženě ***** by bylo, kdyby si Ptáče odneslo cenu i za scénář. Ta ale naštěstí skončila v rukách Jiřího Havelky za mrazivě vtipné Vlastníky. Ptáče nebodovalo ani v hereckých kategoriích: HEREČKA Jitka Čvančarová sice podala skvělý výkon, o ceny se ale nakonec podělili Staříci (Jiří Schmitzer a Ladislav Mrkvička) a Vlastníci (Tereza Ramba a Klára Melíšková).

(3) Nabarvené ptáče je nepochybně unikát: dostalo se do užšího výběru na Oscara, účastnilo se hlavní soutěže na festivalu v Benátkách, v níž česká kinematografie měla naposledy zastoupení před čtvrtstoletím. Mezinárodní viditelnost je silný argument, proč snímku dát svůj hlas. Nabarvené ptáče, které je rozpočtem i délkou vzniku pozoruhodným tuzemským solitérem, nás zkrátka reprezentovalo nejlépe a akademici to náležitě ocenili.

(www.ceskylev.cz; www.respekt.cz, upraveno)

TEXT 2

Přechylování je vztah mezi dvěma podstatnými jmény označujícími osoby či živočichy: ze základového slova je pomocí přípony odvozeno **přechýlené jméno** (např. *otrok* → *otrokyně*). Podstatou přechylování je změna gramatického rodu odpovídající rozdílu v pohlaví.

(CZVV)

max. 2 body

1 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), či nikoli (N).

	A	N
1.1 V rámci 27. ročníku Českého lva byl film Vlastníci oceněn ve více než jedné kategorii.	☒	☐
1.2 Do hlavní soutěže na festivalu v Benátkách se v minulém století dostal alespoň jeden český film.	☒	☐
1.3 Od začátku ledna 2019 do konce prosince téhož roku se v českých kinech promítalo celkem 64 filmů včetně těch českých.	☐	☒
1.4 Film Nabarvené ptáče získal v rámci 27. ročníku Českého lva celkem osm trofejí: cenu za mimořádný počin v oblasti audiovize a dalších sedm cen.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

2 Které z následujících tvrzení o dvou slovech zapsaných v TEXTU 1 velkými písmeny je pravdivé?

- A) Přechýlené jméno je pouze slovo *scénografie*.
- B) Přechýlené jméno je pouze slovo *herečka*.
- C) Jak slovo *scénografie*, tak slovo *herečka* jsou přechýlená jména.
- D) Ani slovo *scénografie*, ani slovo *herečka* nejsou přechýlená jména.

Zdůvodnění

Slovo *scénografie* je podstatné jméno rodu ženského s významem *jevištní výtvarnictví (SSČ)*, neoznačuje tedy žádnou osobu či živočicha, a proto nemůže být přechýleným jménem. Slovo *herečka* je podstatné jméno rodu ženského označující osobu, která vytváří (*na jevišti ap.*) postavu *dramatického díla (SSČ)*, toto slovo je zároveň odvozeno od základového slova *herec* pomocí přípony, slovo *herečka* je tedy přechýleným jménem.

1 bod

3 Které z následujících tvrzení odpovídá TEXTU 1?

- A) Text obsahuje jak objektivní informace, tak subjektivní názory.
- B) Text obsahuje objektivní informace, nikoli však subjektivní názory.
- C) Text přináší především objektivní informace, subjektivní názory se vyskytují pouze v první části textu.
- D) Text přináší především objektivní informace, subjektivní názory se vyskytují pouze ve třetí části textu.

Zdůvodnění

TEXT 1 jako celek přináší jak objektivní informace (např. datum konání slavnostního ceremoniálu 27. ročníku Českého lva; počet filmů ucházejících se o toto ocenění; informace o třech nominovaných snímcích; informace o cenách, které tyto snímky získaly; informace o zahraničních úspěších filmu *Nabarvené ptáče*), tak subjektivní názory. Subjektivní prvky se nevyskytují jen v jedné části textu, ale jsou zřetelné v celém textu: v první části textu najdeme např. celkové zhodnocení snímků (*brilantní tragikomedie, dechberoucí road movie*), v druhé části textu se snímky (především *Nabarvené ptáče*) posuzují z hlediska jednotlivých kategorií (např. *lyricky drsná kamera Vladimíra Smutného nebo scénografie Jana Vlasáka si trofej rozhodně zasloužily; Marhoul totiž vynikl víc jako schopný producent než skvělý režisér; temnou látku se mu nepodařilo vynést z tenat popisnosti; Jitka Čvančarová sice podala skvělý výkon*), třetí část textu shrnuje přínos filmu *Nabarvené ptáče*, např. *je rozpočtem i délkou vzniku pozoruhodným tuzemským solitérem; Nabarvené ptáče (...) nás zkrátka reprezentovalo nejlépe.*

1 bod

4 Na každé ze dvou vynechaných míst (*****) v TEXTU 1 patří jedno slovo. Ve které z následujících možností jsou uvedena obě tato slova v pořadí odpovídajícím TEXTU 1?

Význam slov ve správném řešení musí odpovídat kontextu TEXTU 1.

- A) edice – tristní
- B) edice – legitimní
- C) adaptace – tristní
- D) adaptace – legitimní

Zdůvodnění

Na první vynechané místo v TEXTU 1 patří slovo *adaptace* (tj. *úprava, přetvoření díla určitého uměleckého druhu nebo žánru v jiný*), na druhé vynechané místo patří slovo *tristní* (tj. *smutný, skličující*).

Ostatní posuzované kombinace slov prokazatelně neodpovídají významu TEXTU 1:

- Slovo *edice* má význam *vydání, vydávání slovesných nebo hudebních děl*, v daném případě by užití tohoto slova bylo nelogické (vydání knihy totiž nemohlo získat ceny udělované českým filmům).
- Slovo *legitimní* má význam *oprávněný, spravedlivý*, v daném případě by užití tohoto slova bylo nelogické (z textu totiž vyplývá, že jeho autor je naopak spokojen s tím, že cenu za scénář získal snímek *Vlastníci*, nikoli snímek *Nabarvené ptáče*).

1 bod

5 Které z následujících tvrzení o dvou úsecích podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

- A) V každém z těchto úseků slovo *i* spojuje složky několikanásobného větného členu.
- B) V žádném z těchto úseků slovo *i* nespojuje složky několikanásobného větného členu.
- C) Pouze v úseku z druhé části textu slovo *i* spojuje složky několikanásobného větného členu.
- D) Pouze v úseku ze třetí části textu slovo *i* spojuje složky několikanásobného větného členu.

Zdůvodnění

Úsek z druhé části TEXTU 1 (*kdyby si Ptáče odneslo cenu i za scénář*) neobsahuje několikanásobný větný člen: slovo *cenu* je ve větě předmětem, výraz *za scénář* je ve větě přívlastkem neshodným. Slovo *i* tedy v tomto případě nespojuje větné členy, ale zdůrazňuje určitou skutečnost.

Úsek ze třetí části TEXTU 1 (*keré je rozpočtem i délkou vzniku pozoruhodným tuzemským solitérem*) obsahuje několikanásobný větný člen: spojkou *i* jsou zde souřadně spojeny složky několikanásobného příslovečného určení *rozpočtem a délkou*.

1 bod

6 Které z následujících slov je v TEXTU 1 užito ve stejném pádě jako slovo *snímek* v úseku *proč snímku dát svůj hlas*?

(Posuzovaná slova jsou v TEXTU 1 vyznačena tučně.)

- A) počtu
- B) pomstě
- C) pojetí
- D) popisnosti

Zdůvodnění

Slovo *snímek* je v TEXTU 1 užito ve 3. pádě, v tomtéž pádě je zde užito také slovo *pojetí*. Slova *počet* a *popisnost* jsou v textu užita v 2. pádě, slovo *pomsta* je zde užito v 6. pádě.

max. 2 body

7 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda je zapsána pravopisně správně (A), či nikoli (N).

	A	N
7.1 Rodinnou dovolenou vždy trávíme v České republice, konkrétně v jižních Čechách.	☒	☐
7.2 Za jednoho z hejtmanů nově vybudovaného města Tábor si husité zvolili Jana Žižku z Trocnova.	☒	☐
7.3 Pobyt v Krkonoších jsme si zpřijemnilí návštěvou Špindlerova mlýna, známého horského městečka.	☐	☒
7.4 Josef Dobrovský, jedna z největších osobností národního obrození, představuje dokonalý typ osvícenského vědce.	☒	☐

Zdůvodnění

Ve víceslovných názvech obcí se kromě předložek píšou u všech slov velká písmena (např. *České Budějovice*), korektní zápis je tedy *Špindlerův Mlýn*.

max. 3 body

8 Přiřadte k jednotlivým tvrzením (8.1–8.3) odpovídající souvětí (A–E).

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou.)

8.1 Obraznost se uplatňuje v první i v druhé větě tohoto souvětí.	_____
8.2 V první větě tohoto souvětí se uplatňuje obraznost, v druhé větě nikoli.	_____
8.3 V druhé větě tohoto souvětí se uplatňuje obraznost, v první větě nikoli.	_____
- A) Opery ho v dospívání nezajímaly, jako dospělý si je ale přece jen oblíbil.
B) I přes svůj věk byla stále velmi krásná, zub času se na ní vůbec nepodepsal.
C) Stavidla dlouho skrývané nenávisti se uvolnila a vlna emocí zaplavila celý byt.
D) Teprve loni na zahraniční stáži si uvědomil, že si vybral nevhodný studijní obor.
E) Svůj osobní život položil na oltář vědy, proto se s ním manželka nakonec rozvedla.

Řešení a zdůvodnění

8.1 – C)

Obraznost se uplatňuje jak v první větě tohoto souvětí (metaforické pojmenování *stavidla nenávisti se uvolnila*), tak v druhé větě tohoto souvětí (metaforické pojmenování *vlna emocí zaplavila celý byt*, užitá je zde i nadsázka).

8.2 – E)

Obraznost se uplatňuje pouze v první větě tohoto souvětí (metaforické pojmenování *položít život na oltář vědy*), v druhé větě tohoto souvětí se žádné obrazné pojmenování nevyskytuje.

8.3 – B)

Obraznost se uplatňuje pouze v druhé větě tohoto souvětí (metaforické pojmenování *zub času*), v první větě tohoto souvětí se žádné obrazné pojmenování nevyskytuje.

Souvětí uvedená v možnostech A) a D) neodpovídají žádnému z uvedených tvrzení.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 9

Jejího příchodu se trochu obával: jednak nechtěl, aby zjistila, že přišel o práci, ***** nevěděl, jestli si náhodou nepřečetla tu SMS od Sárý. Ať už ho ale čeká další plačtivá scéna, ●●●● pohrdavé mlčení, bylo mu jasné, že jejich vztah brzy skončí.

(CZVV)

max. 2 body

9

9.1 Napište slovo, které je součástí spisovného dvojitého spojovacího výrazu a patří na první vynechané místo (*****) ve výchozím textu.

9.2 Napište slovo, které je součástí spisovného dvojitého spojovacího výrazu a patří na druhé vynechané místo (●●●●) ve výchozím textu.

Dvojitý spojovací výraz je např. *nejen – ale i*. Po doplnění výrazu musí být příslušný větný celek spisovný a syntakticky správný.

Řešení a zdůvodnění

9.1 – **jednak**, tedy část spisovného dvojitého spojovacího výrazu *jednak – jednak*

9.2 – **nebo**, případně **či**, **anebo**, **ať**, tedy druhá část jednoho ze spisovných dvojitých spojovacích výrazů *ať – nebo / ať – či / ať – anebo / ať – ať* (dvojitý spojovací výraz *ať – ať* je v daném kontextu stylisticky nejméně vhodný, jeho užití však nelze zcela vyloučit, proto je slovo *ať* akceptováno jako správná odpověď)

3 body

10 Seřadte jednotlivé části textu (A–E) tak, aby byla dodržena textová návaznost.

A) Když jsem navíc ještě dostala záchvat kašle, protáhla jsem se ven. Před chýší je tma jako v pytli. Vychutnávám si ten nádherný pocit klidu. Všude je vidět plápolání ohňů v okolních *maňatách*. Po chvíli se příjemně rozhoří i ten náš.

B) K večeru se z pastvy vrátily kozy, které patřily Lketingově rodině. Asi osmiletý chlapec, který je přivedl, mě ustrašeně pozoroval.

C) Zajímalo mě, proč děvče není u svých rodičů. Podle zdejších tradic prý prvorozená dcera nejstaršího syna odmala žije s jeho matkou a své babičce pomáhá. *Mama* prohrábla v ohništi popel a vyhrabala pár řeřavých uhlíků.

D) Zřejmě jsem byla první běloška, se kterou se ve vesnici setkal. Lketinga mi řekl, že je to jeho synovec. Za hodinu už je skoro tma. Sedíme v malé *maňatě*: vpředu u vchodu Lketingova *mama*, vedle ní malá Saguna, vzadu já a Lketinga.

E) Pomalu, ale vytrvale do nich foukala. Za pár minut chýši zahalil štiplavý kouř, který mi vehnal slzy do očí.

(C. Hofmannová, *Bílá Masajka*, upraveno)

- 10.1 _____
10.2 _____
10.3 _____
10.4 _____
10.5 _____

Řešení

- 10.1 – B)
10.2 – D)
10.3 – C)
10.4 – E)
10.5 – A)

B) K večeru se z pastvy vrátily kozy, které patřily Lketingově rodině. Asi osmiletý chlapec, který je přivedl, mě ustrašeně pozoroval. **D)** Zřejmě jsem byla první běloška, se kterou se ve vesnici setkal. Lketinga mi řekl, že je to jeho synovec. Za hodinu už je skoro tma. Sedíme v malé *maňatě*: vpředu u vchodu Lketingova *mama*, vedle ní malá Saguna, vzadu já a Lketinga. **C)** Zajímalo mě, proč děvče není u svých rodičů. Podle zdejších tradic prý prvorozená dcera nejstaršího syna odmala žije s jeho matkou a své babičce pomáhá. *Mama* prohrábala v ohništi popel a vyhrabala pár řeřavých uhlíků. **E)** Pomalu, ale vytrvale do nich foukala. Za pár minut chýši zahalil štiplavý kouř, který mi vehnal slzy do očí. **A)** Když jsem navíc ještě dostala záchvat kašle, protáhla jsem se ven. Před chýsí je tma jako v pytli. Vychutnávám si ten nádherný pocit klidu. Všude je vidět plápolání ohňů v okolních *maňatách*. Po chvíli se příjemně rozhoří i ten náš.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 11

***** je umělecký sloh rozvíjející se v 17. a 18. století. Tento styl se stal výrazem neklidné doby plné náboženských a politických střetů. V umění převládaly látky náboženské, především biblické (např. Bedřich Bridel: *Co Bůh? Člověk?*), umělci se vyjadřovali pomocí alegorických děl hojně využívajících kontrastů. Rozpolcenost doby se naplno odráží v rozsáhlé jnotajné skladbě *Labyrint světa a ráj srdce*, kterou napsal ●●●●, významný spisovatel a autor zásadních pedagogických prací. Poutník v bludišti světa, plného lží a přetvářky, marně hledá opravdového člověka. Útočiště nakonec nalézá ve svém srdci a v Bohu jako jedině jistotě.

(L. Lederbuchová, *Průvodce literárním dílem*; B. Balajka, *Přehledné dějiny literatury I*, upraveno)

max. 2 body

11

11.1 Napište jednoslovné pojmenování označující umělecký sloh, které patří na první vynechané místo (*****) ve výchozím textu.

11.2 Napište příjmení spisovatele, které patří na druhé vynechané místo (●●●●) ve výchozím textu.

Obě odpovědi musí být zapsány bezchybně. Zápis jakékoli nesprávné (tedy i nepožadované) informace je považován za chybu.

Řešení

11.1 – baroko/barok

11.2 – Komenský

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 12–17

(1) Zapnul jsem rádio a z přijímače se ozval prušácký pochod. Takže ještě nic. Ani stopa po revoluci. Z východu přijdou Rusové, ze západu Američani a všechno slavně osvoboděj. A my zas nic. Otráveně jsem šel do kuchyně připravit snídani. Postavil jsem vodu na čaj, podíval se z okna a vtom mě to praštilo do očí. Naproti na domě stavitele Baumana vlála československá vlajka.

(2) Zalil mě zvláštní pocit. Pocit, že je mi zase čtrnáct let a zase je osmadvacátého října. Už šest let tahle vlajka nikde nevisela, až teď. Tak přece revoluce. Najednou se z rádia konečně ozval neznámý hlas. Pražané, všichni, kdo máte zbraně, přijďte ihned do rozhlasu. Srdce se mi vecpalo do krku. Ta senzace! Tohle neměli nikde! Aby povstali a dirigovali si povstání rozhlasem! Dostal jsem chuť se toho účastnit. Rychle jsem se oblékl a vypadl z bytu. Schody jsem bral po dvou.

(3) Když jsem v druhém poschodí míjel Strnadovic dveře, objevila se v nich paní Strnadová. „Pane Danny!“ volala hystericky. V očích se jí koulely slzy.

„Rukulíbám,“ řekl jsem a zazubil se na ni.

„Tak už máme svobodu, pane Danny,“ křičela, „teď bude zas radost žít. A všechny ty bestie německý by se měly postřílet. A všechny ty, co s nima táhli, bez milosti pozavírat.“

„Samozřejmě,“ řekl jsem. Věděl jsem, proč je ta baba tak radikální. Muž její sousedky byl kolaborant. A ona se se sousedkou nesnesla.

„Víte, já bych kuřeti neublížila, ale pro tyhle bestie nemám slitování. Jsou lidi, který by na to chtěli zapomenout. Ale já nezapomenu nikdy. Já ne! Protože když teď zapomenu, za dvacet let tu máme Němce zas. Podruhý už se to prostě nesmí stát.“

(J. Škvorecký, Zbabělci, upraveno)

max. 2 body

12 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), či nikoli (N).

	A	N
12.1 Danny zapnul rádio, protože si chtěl poslechnout prušácký pochod.	☐	☒
12.2 Paní Strnadová si přeje, aby její sousedka byla za své zločiny zastřelena.	☐	☒
12.3 Vlajka visící na domě stavitele Baumana signalizovala kapitulaci Československa.	☐	☒
12.4 Danny se chystá zapojit do povstání, přestože minulý rok oslavil teprve čtrnácté narozeniny.	☐	☒

Zdůvodnění

Nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

13 Kdy se odehrává rozhovor mezi Dannym a paní Strnadovou?

- A) v březnu 1939
- B) v květnu 1945
- C) v únoru 1948
- D) v srpnu 1968

Zdůvodnění

Děj se odehrává na konci 2. světové války: v textu je zachycen začátek Pražského povstání, které bylo vyhlášeno rozhlasem v květnu 1945. Výchozí text obsahuje několik indicií, pomocí nichž lze identifikovat čas děje: je zde pasáž týkající se osvobození Československa (*Z východu přijdou Rusové, ze západu Američani a všechno slavně osvoboděj.*), narážka na dobu trvání války (*Už šest let tahle vlajka nikde nevisela, až teď.*), explicitně jsou zde zmíněni nacisté i německá okupace (*všechny ty bestie německý by se měly postřílet; když teď zapomenem, za dvacet let tu máme Němce zas*) a vyhlášení povstání (*Pražané, všichni, kdo máte zbraně, přijďte ihned do rozhlasu.*).

1 bod

14 Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

- A) Postava Dannyho není vypravěčem, celý text je vyprávěn v ich-formě.
- B) Postava Dannyho není vypravěčem, třetí část textu je vyprávěna v er-formě.
- C) Postava Dannyho je zároveň vypravěčem, celý text je vyprávěn v ich-formě.
- D) Postava Dannyho je zároveň vypravěčem, třetí část textu je vyprávěna v er-formě.

Zdůvodnění

Výchozí text je vyprávěn v ich-formě, což je způsob promluvy v 1. slovesné osobě čísla jednotného v pásmu vypravěče (např. *zapnul jsem rádio, postavil jsem vodu na čaj, zalil mě zvláštní pocit*). Vypravěčem je Danny, který je zároveň přímý účastník děje v pásmu postav (jde tedy o postavu, která příběh prožívá a zároveň o něm vypráví). Vyprávěcí způsob se nemění, i ve třetí části textu je ich-forma zachována (např. *řekl jsem, věděl jsem*).

1 bod

15 Ve které z následujících vět má slovo *praštit* význam nejpodobnější významu, v němž je toto slovo užito ve výchozím textu?

(Posuzované slovo je ve výchozím textu vyznačeno tučně.)

- A) Ta její vůně mě praštila přes nos.
- B) Najednou mě praštila kamenem do hlavy.
- C) Během hovoru mi nečekaně praštila sluchátkem.
- D) Při nákupu dáreků pro děti se pěkně praštila přes kapsu.

Zdůvodnění

Sloveso *praštit* má ve výchozím textu význam *nápadností na sebe upozornit, silně zapůsobit na smysly* (*Postavil jsem vodu na čaj, podíval se z okna a vtom mě to praštilo do očí. Naproti na domě stavitele Baumana vlála československá vlajka.*). Ve stejném významu je toto sloveso užito ve větě *Ta její vůně mě praštila přes nos* (tzn. její vůně silně zapůsobila na mé smysly).

V ostatních posuzovaných větách má sloveso *praštit* jiný význam:

- v možnosti B je toto sloveso užito ve významu *silně udeřit, uhodit*;
- v možnosti C je toto sloveso užito v expresivním slovním spojení, které má význam *nečekaně, vztekle ukončit hovor*;
- v možnosti D je toto sloveso užito v ustáleném slovní spojení, které má význam *ukázat se štedrým, nešetřit*.

16 Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

- A) V textu jsou podtrženy dva přívlastky.
 B) V textu jsou podtržena dvě příslovečná určení.
 C) V první části textu je podtržen přívlastek, v druhé části textu je podtrženo příslovečné určení.
 D) V první části textu je podtrženo příslovečné určení, v druhé části textu je podtržen přívlastek.

Zdůvodnění

Větný člen *připravit* závisí na slovese *jít* a uvádí nějakou okolnost doprovázející děj vyjádřený řídicím slovesem (za jakým účelem jsem šel do kuchyně?), jde tedy o příslovečné určení (konkrétně příslovečné určení účelu). Větný člen *účastnit se* závisí na podstatném jméně *chuť*, jde tedy o přívlastek (konkrétně přívlastek neshodný).

17 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se nevyskytuje nespisovný jazykový prostředek z vrstvy obecné češtiny?

- A) všechny ty, co s nima táhli
 B) zase je osmadvacátého října
 C) podruhý už se to prostě nesmí stát
 D) jsou lidi, který by na to chtěli zapomenout

Zdůvodnění

Pouze v úseku *zase je osmadvacátého října* se nevyskytuje žádný nespisovný jazykový prostředek, všechna slova i všechny tvary slov jsou spisovné. V ostatních posuzovaných úsecích se vyskytují nespisovné jazykové prostředky z vrstvy obecné češtiny:

- v možnosti A) je užita nespisovná koncovka *-ma* (spisovně je *všechny ty, co s nimi táhli*);
- v možnosti C) je užita nespisovná podoba příslovce *podruhé*;
- v možnosti D) je užit nespisovný tvar zájmena (spisovně je *jsou lidi, kteří by na to chtěli zapomenout*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 18

Pozorně si přečetl zprávu, a protože v ní objevil zásadní nesrovnalosti, nechal si zavolat ředitele pobočky. Během následné kontroly, která trvala více než měsíc, vyšlo najevo, že jeden ze zaměstnanců již rok převádí na svůj účet část firemních prostředků.

(CZVV)

18 Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

- A) Před spojkou *a* je chybně napsána čárka.
 B) Za slovem *měsíc* je chybně napsána čárka.
 C) V podtržené větě chybí čárka.
 D) Interpunkce je v celém textu zapsána správně.

Zdůvodnění

- První souvětí se skládá ze tří vět: spojka *a* sice spojuje věty hlavní (*Pozorně si přečti zprávu a nechal si zavolat ředitele pobočky*), nicméně je v pozici před větou vedlejší (*protože v ní objevil zásadní nesrovnalosti*) – v těchto případech se před *a* píše čárka.
- Druhé souvětí se skládá ze tří vět: první věta je hlavní a je rozdělena na dvě části (*Během následné kontroly – vyšlo najevo*), mezi ně je vložena věta vedlejší (*kteřá trvala více než měsíc*). Věta vedlejší musí být od věty hlavní z obou stran oddělena čárkami.
- Věta vedlejší podtržená v druhém souvětí neobsahuje ani několikanásobný větný člen, ani přístavek či jinou konstrukci, která by musela být oddělena čárkou.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 19–23

TEXT 1

(1) „Když se Řehoř Samsa jednou ráno probudil z nepokojných snů, shledal, že se v posteli proměnil v jakýsi nestvůrný hmyz.“ Těmito slovy začíná *****¹, světoznámého představitele pražské německé literatury. Řehořova metamorfóza obnaží pokřivené rodinné vztahy. Řehoř nakonec umírá, uvězněn mezi čtyřmi zdmi svého pokoje.

Tato kniha patří k oblíbené četbě tzv. hikikomori – lidí, kteří se izolovali od okolního světa. Na fenomén hikikomori (volně přeloženo jako *stažení se do ústraní*), který se z Japonska šíří do celého světa, poprvé upozornil psycholog Tamaki Saitó. Podle něj jsou pro hikikomori signifikantní tři skutečnosti:

- do sociální izolace se jedinec uchýlí před 30. rokem života;
- sociální izolace trvá minimálně šest měsíců;
- stav, v němž se jedinec ocitl, není zapříčiněn psychickou poruchou¹.

(2) Podle odhadů v Japonsku žije přes 600 000 hikikomori. Dotyční nechodí do školy ani do zaměstnání, celé dny tráví ve svém pokoji. Ven buď nevycházejí vůbec, nebo jen v nejnnutnějších případech. Přímý kontakt s lidmi je pro ně extrémně stresující, nekomunikují dokonce ani se svými blízkými. Jejich jediným spojením s okolním světem je internet. Co je příčinou této dobrovolné izolace? Řada mladých lidí (většinou mužů) není schopna vyhovět vysokým nárokům, které na ně klade okolí. Orientace na výkon, kritika, absence mužského vzoru (otec v rodině chybí nebo neplní svou rodičovskou funkci), různá individuální traumata, k nimž patří například šikana ve škole – to vše vede k uzavření se před světem.

(3) Ještě nedávno se v Japonsku o tomto problému veřejně nemluvilo: rodiče se styděli kontaktovat psychologa a své děti raději nechávali žít v osamění. ●●●● Vychází mnoho článků informujících o hikikomori, roste zájem o odbornou pomoc.

¹ Sekundárně se ovšem u tohoto jedince mohou rozvinout úzkosti či deprese, a to jako důsledek dlouhodobé sociální izolace.

(www.pharmapoint.cz; www.plus.rozhlas.cz, upraveno)

TEXT 2

Substantivizovaná adjektiva mají tvary adjektiv, ve větě ale plní funkce, které běžně zastávají substantiva.

- *Je to nemocný člověk.* – ve větě se vyskytuje adjektivum *nemocný* a substantivum *člověk*
- *Včera byl nemocný hospitalizován.* – ve větě se vyskytuje substantivizované adjektivum *nemocný*

(CZVV)

max. 2 body

19 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), či nikoli (N).

	A	N
19.1 Inspirace životními osudy jedné literární postavy vedla ke vzniku fenoménu hikikomori.	☐	☒
19.2 Někteří hikikomori mohou vlivem dlouhodobé sociální izolace začít trpět depresemi.	☒	☐
19.3 Hikikomori stráví v izolaci více než půl roku, maximálně však do dovršení svých třiceti let.	☐	☒
19.4 Přes 600 000 mladých Japonců, z nichž se stali hikikomori, pochází z neúplných rodin a žije pouze s matkou.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

max. 2 body

20 Vypište z druhé části TEXTU 1 dvě substantivizovaná adjektiva.

Slovo *hikikomori* neposuzujte, není správným řešením.

Slova zapíšte bezchybně ve stejném tvaru, ve kterém jsou užitá v textu. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Řešení a zdůvodnění

- **dotyční** (slovo *dotyčný* plní v textu funkci substantiva a označuje zde hikikomori zmíněné v předchozí větě; adjektivem je tento výraz např. ve slovním spojení *dotyční lidé*)
- **blízkými** (slovo *blízký* plní v textu funkci substantiva a označuje zde rodinu či přátele; adjektivem je tento výraz např. ve slovním spojení *blízcí příbuzní*)

1 bod

21 Která z následujících možností patří na vynechané místo (*****) v první části TEXTU 1?

- A) dílo *Proměna* od Karla Čapka
- B) dílo *Proměna* od Franze Kafky
- C) dílo *Ze života hmyzu* od Karla Čapka
- D) dílo *Ze života hmyzu* od Franze Kafky

Zdůvodnění

Termínem *pražská německá literatura* se označují autoři z konce 19. století a začátku 20. století, kteří žili v Praze a svá díla psali německy. Mezi nejznámější představitele této skupiny spisovatelů patří Franz Kafka, autor prózy *Proměna*, jejíž úvodní pasáž je v TEXTU 1 citována.

1 bod

22 Které z následujících tvrzení o dvou slovech podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

- A) Obě slova jsou v textu užitá v chybném tvaru.
- B) Obě slova jsou v textu užitá v náležitém tvaru.
- C) Podstatné jméno je v textu užitó v náležitém tvaru, zájmeno je zde užitó v chybném tvaru.
- D) Podstatné jméno je v textu užitó v chybném tvaru, zájmeno je zde užitó v náležitém tvaru.

Zdůvodnění

Podstatné jméno *trauma* je v TEXTU 1 užitó v 1. pádě čísla množného, tvar *traumata* je tedy náležitý. Vzažné zájmeno *jež* je v TEXTU 1 užitó ve 3. pádě čísla množného, tvar *nimž* je tedy náležitý – po předložkách se u vzažných zájmen užívají podoby s náslovným *n-*.

1 bod

23 Která z následujících možností patří na vynechané místo (•••••) ve třetí části TEXTU 1?

- A) V dohledné době totiž fenomén hikikomori začne být tabuizovaným tématem.
- B) V dohledné době totiž fenomén hikikomori začne být diskutovaným tématem.
- C) V současné době však fenomén hikikomori přestává být tabuizovaným tématem.
- D) V současné době však fenomén hikikomori přestává být diskutovaným tématem.

Zdůvodnění

V posuzované části TEXTU 1 je nejprve uvedeno, že *ještě nedávno se v Japonsku o tomto problému* (tj. o hikikomori) *veřejně nemluvalo*, je tedy zřejmé, že dříve byl fenomén hikikomori tabuizovaným tématem. Z posledního souvětí (*Vychází mnoho článků informujících o hikikomori, roste zájem o odbornou pomoc.*) vyplývá, že v současné době se situace změnila a problematika se veřejně řeší.

1 bod

24 Která z následujících vět je zapsána pravopisně správně?

- A) Do této korupční kauzy byl zapleten i dosud **bezúhonný** soudce.
- B) Tento krém je pro pacienty s **poúrazovými** jizvami zcela nevhodný.
- C) Součástí nabízené služby je i nastavení **víceúrovňového** číslování nadpisů.
- D) Žádostem o finanční podporu bylo vyhověno pouze v odůvodněných případech.

Zdůvodnění

Písmeno *ú* se píše na začátku slov (např. *úroda*), po předponě a na začátku druhé části složeniny (např. *neúroda*, *trojúhelník*) a v některých dalších případech. Písmeno *ů* se píše uvnitř slova, v koncovkách a v zakončení příslovcí.

Slovo *odůvodněný* je příbuzné se slovem *důvod*, je tedy zapsáno pravopisně správně. Ostatní posuzované věty obsahují pravopisnou chybu: správně má být *bezúhonný* (odvozeno od *úhona*), *poúrazový* (odvozeno od *úrazový*) a *víceúrovňový* (slovo vzniklé spřažením *více* a *úrovňový*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–28

(1)

Kdyby to naše drahé slunce žhavé
dnes ještě bylo starým Héliem,
tím bohem, k němuž lidé modlili se
stojíce zpříma, okouzleni dnem;

kdyby to bůh byl zářící a žhnoucí,
jenž hore kráčí s krásnou slávou svou –
já bych ho prosil, uprosil ho jistě
modlitbou vroucí, čistou, pohanskou,

(2)

aby jen ještě jednu krůpěj světla,
jímž jinde tolik již se naplýtval,
do nitra vložil tobě, sladká ženo,
jíž osud za milence blázna dal,

básníka, blázna, paskvil živitele,
jenž za krásou se honí chiméří,
básníka, slunce milovníka v době,
jež básníkům ni slunci nevěří.

Nikoli však, bys více milovala
ten jeho nikdy nekotvící vrak:
já myslím, že s tou trochou slunce v duši
bys líp ho aspoň pochopila pak.

(S. K. Neumann, *Kdyby to naše slunce...*)

1 bod

25 Která z následujících možností vystihuje výchozí text?

- A) Jde o prozaický text, rým přerývaný se vyskytuje nejen v poslední sloce.
- B) Jde o prozaický text, rým přerývaný se vyskytuje pouze v poslední sloce.
- C) Jde o text psaný ve verších, rým přerývaný se vyskytuje nejen v poslední sloce.
- D) Jde o text psaný ve verších, rým přerývaný se vyskytuje pouze v poslední sloce.

Zdůvodnění

V každé sloce se vždy rýmuje druhý verš se čtvrtým (např. *chiméří – nevěří; vrak – pak*), pravidelné rýmové schéma *a b c b* odpovídá rýmu přerývanému.

1 bod

26 Které z následujících tvrzení o první části výchozího textu je pravdivé?

- A) V této části textu se vyskytuje odkaz na antickou mytologii, vlastním jménem je zde označen řecký bůh.
- B) V této části textu se vyskytuje odkaz na slovanskou mytologii, vlastním jménem je zde označen slovanský bůh.
- C) V této části textu se vyskytuje odkaz na bibli, vlastním jménem je zde označena jedna postava z Nového zákona.
- D) V této části textu se vyskytuje odkaz na bibli, vlastním jménem je zde označena jedna postava ze Starého zákona.

Zdůvodnění

V první části výchozího textu je zmíněn řecký bůh slunce Hélios.

1 bod

27 Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

- A) Lyrický subjekt promlouvá k ženě, jejímž milencem je básník.
- B) Lyrický subjekt se modlí za ženu, která pyká za básníkovy hříchy.
- C) Žena, za niž se lyrický subjekt modlí, opustila svého milence kvůli básníkovi.
- D) Žena, k níž lyrický subjekt promlouvá, jako jediná svému milenci zcela rozumí.

Zdůvodnění

Lyrický subjekt vyjadřuje v básni přání: chtěl by, aby žena, k níž promlouvá, lépe pochopila svého milence (je pravděpodobné, že lyrický subjekt hovoří sám o sobě), a to i přes jeho četné nedostatky. K této ženě se lyrický subjekt obrací přímo, např. *do nitra vložil tobě, sladká ženo; s tou trochou slunce v duši bys líp ho aspoň pochopila pak*. Ženin milenec je v básni označován jako blázen, básník, paskvil živitele či milovník slunce. To, že jde o jednu a tutéž osobu, vyplývá z kontextu celého textu, především pak z poslední sloky.

max. 2 body

28

28.1 Vypište z druhé části výchozího textu příslovce s významem *na jiném místě*.

28.2 Vypište z druhé části výchozího textu dvě různá podstatná jména, která jsou příbuzná.

Podstatná jména запиšte bezchybně ve stejném tvaru, ve kterém jsou užitá v textu. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Řešení a zdůvodnění

28.1 – jinde

28.2 – milence, milovníka (obě slova mají kořen *mil-*)

max. 4 body

29 Přiřadte k jednotlivým charakteristikám (29.1–29.4) příslušnou možnost (A–F).

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou.)

- 29.1 Toto sdružení literátů a výtvarníků, vzniklé během 2. světové války, navázalo na předválečný civilismus. Umělci (Jiří Kolář, Josef Kainar aj.) se často věnovali tématu moderního velkoměsta, především jeho periferii. _____
- 29.2 Toto levicově orientované sdružení, založené v roce 1920, se stalo základnou českého avantgardního hnutí. Organizace, jejímiž členy byli např. Jaroslav Seifert či Vítězslav Nezval, je spojována především s poetismem, zatímco její počátky souvisí s proletářskou literaturou. _____
- 29.3 Tato generace spisovatelů představila svůj program v almanachu vydaném v roce 1858. Autoři (Jan Neruda, Karolína Světlá aj.) kladli důraz na tvorbu pro širokou čtenářskou obec, akcentovali sociální problematiku, snažili se zachytit pravdivý obraz skutečnosti a často se také věnovali publicistice. _____
- 29.4 Tato skupina spisovatelů prezentovala své názory na literární tvorbu v manifestu vydaném v roce 1895. Zdůrazňovali individualismus a tvůrčí svobodu, jediným měřítkem umělecké tvorby je podle nich vnitřní pravda umělce. Mezi signatáře manifestu patří např. Antonín Sova či Otokar Březina. _____

(D. Jakubíček, *Literatura v souvislostech 2, 3, upraveno*)

- A) Devětsil
- B) májovci
- C) ruchovci
- D) lumírovci
- E) Skupina 42
- F) Česká moderna

Řešení

29.1 – E)

29.2 – A)

29.3 – B)

29.4 – F)

Možnosti C) a D) neodpovídají žádné z uvedených charakteristik.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 30–32

Když počátkem 60. let minulého století padlo rozhodnutí vytěžit uhlí pod severočeským Mostem, **sprvu** to vypadalo, že kromě historické části města bude zbořen také kostel Nanebevzetí Panny Marie. Více než 30 metrů vysoký gotický chrám však nakonec díky své nesporné architektonické hodnotě smutnému osudu unikl.

Z jedenácti variant, které byly v průběhu mnohaleté diskuse zvažovány, zvítězila ta nejmambicióznější – přemístit celou stavbu. **Záchraná akce začala 15. září 1975**: kostel byl oddělen od základů a naložen na speciální zařízení, které kvůli náročnému transportu vyrobili pracovníci plzeňské Škodovky. **Přesně o dva týdny později se kostel dal do pohybu**, během přesunu po kolejích byly neustále monitorovány pohyby stavby. Cenná památka, vážící **témněř** 12 tisíc tun, zdolala vzdálenost 841 metrů a **na nové místo dorazila za 27 dní**. Dělníci kostel položili na nové základy a poté **začali** probíhat restaurátorské práce. Veřejnosti byl kostel zpřístupněn až v roce 1988, o pět let později byl opětovně vysvěcen.

Poměrně dlouho byl přesun mosteckého kostela světovým unikátem. V listopadu 2004 však bylo podle Guinnessovy knihy rekordů české prvenství překonáno – tehdy totiž došlo v čínském Wu-čou k přesunu budovy, která vážila přes 15 tisíc tun.

(www.kostel-most.cz; www.plus.rozhlas.cz, upraveno)

max. 4 body

30 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Ohebná slova zapište bezchybně ve stejném tvaru, ve kterém jsou užitá v textu. Podtržené výrazy jsou zapsány správně. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Zdůvodnění

- Příslovce *sprvu* obsahuje předponu z-
- Přídavné jméno *záchranný* je odvozeno od podstatného jména *záchrana* příponou -ný.
- Způsob psaní příslovce *témněř* je třeba si pamatovat (slovo se vyvinulo z historického tvaru *téžměř*, v jehož druhé části je ustrnulý tvar slovesa *měřiti*).
- Přísudek *začaly probíhat* se shoduje s podmínkou rodu ženského (*práce začaly probíhat*).

31 Které z následujících tvrzení o kostele Nanebevzetí Panny Marie jednoznačně vyplývá z výchozího textu?

- A) Kostel byl na nové místo dopraven v říjnu 1975.
- B) O přesunu kostela bylo definitivně rozhodnuto v roce 1960.
- C) Historicky první vysvěcení kostela proběhlo později než v roce 1988.
- D) Přesun kostela byl jako nový světový rekord oficiálně uznán až v listopadu 2004.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti A) dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny barevně.

32 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se nevyskytuje předložka?

- A) které **kvůli** náročnému transportu vyrobili pracovníci
- B) **během** přesunu po kolejích byly neustále monitorovány pohyby
- C) poměrně dlouho byl přesun mosteckého kostela světovým unikátem
- D) nakonec **díky** své nesporné architektonické hodnotě smutnému osudu unikl

Zdůvodnění

Předložky jsou v posuzovaných úsecích vyznačeny modře.